

Plan för livsmedelskontrollen år 2023

Lagstiftningen ställer krav på att offentlig kontroll är effektiv, ändamålsenlig, riskbaserad och rättssäker. Offentlig kontroll innebär att kontrollera att livsmedelslagstiftningen följs i alla led bland annat genom inspektion, provtagning och revision. Målet med livsmedelskontrollen är säkra livsmedel. Av lagstiftningen framgår tydligt att det är livsmedelsföretagarens ansvar.

Österåkers kommun har kontrollansvar för ca 319 livsmedelsanläggningar inom skola, förskola, restaurang, omsorg, butik, tillverkning, import och dricksvatten, m.fl. Under de senaste åren har det varit en ökning av mindre verksamheter. Det har varit bland annat internetförsäljning och tillverkning i mindre skala. Samtidigt som antalet anläggningar ökar så ökar den totala årliga kontrolltiden måttligt. Det beror på att många nya anläggningar vid riskklassning erhåller en låg kontrolltid och att befintliga anläggningar får en lägre årlig kontrolltid när de har väl utvecklad, förebyggande egenkontroll.

I arbetsuppgifterna inom livsmedelskontrollen ingår förutom den löpande kontrollen även handläggning av inkomna ärenden, frågor från allmänheten och livsmedelsföretagare, klagomål och utredningar om misstänkt matförgiftning.

Planeringen av kontrollen bygger på en aktuell och ändamålsenlig behovsutredning där alla ingående arbetsuppgifter är inlagda och tid har tilldelats livsmedelsanläggningarna utifrån livsmedelsverkets klassificeringssystem baserat på risk och erfarenhet.

I verksamhetsplaneringen måste det även finnas utrymme för beredskap vid matförgiftningsutredningar, vattenburen smitta, RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed), eller annan information om icke säkra livsmedel.

2017/625

EU 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel, den så kallade kontrollförordningen, är i stora delar en sammanslagning av flera av de kontrollförordningar som tidigare reglerade livsmedelskontrollen. Vissa förändringar är införda så som möjligheten att göra inköp under dold identitet, tystnadsplikt, samt uttrycken aktör och annan offentlig verksamhet. Men även bestämmelser om att den som utför offentlig kontroll har rätt till tillträde till områden och lokaler, samt åtkomst till upplysningar och handlingar även hos den som utför annan offentlig verksamhet. Annan offentlig verksamhet är annan verksamhet än offentlig kontroll som utförs av de behöriga myndigheterna, så som att bevilja tillstånd eller godkännanden samt att utfärda officiella intyg eller officiella attesteringar.

2006:1166

Tidigare avgiftsförordningen, Förordning (2006:1166) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter. Bestämmelserna om årlig avgift i 3, 9, 12 och 12 b §§ får tillämpas till utgången av 2023. Den årliga avgiften får då även omfatta kostnader för sådan annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen.

2021:176

Förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter, nya avgiftsförordningen, medger efterhandsdebitering men även möjligheten att debitera kostnader för inköp under dold identitet och iRASFF-larm. Avgiftsförordningen ska vara fullt ut införd vid utgången av 2023.

Mål och strategiska nyckeltal

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har ett resultatmål som avser livsmedelskontroll, *Kundnöjdhet inom miljö- och hälsoskyddstillsyn, livsmedelskontroll samt avseende serveringstillstånd ska vara hög*. Resultatmålet följs upp med indikatorn *Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Livsmedelskontroll - Totalt, NKI*. Förutom resultatet målet följer nämnden området genom det strategiska nyckeltalet *Registreringar av livsmedelslokaler*.

Behov

I tabellen nedan redovisas den planerade tiden inom livsmedelsområdet. Det som särskilt bör noteras är.

Tid för registrering av nya anläggningar beräknas uppgå till ca 80 timmar. Baserat på registrerade anläggningar vid i början av december 2022 är den riskklassade kontrolltiden för 2022 ca 950 timmar. Cirka 10 % av den riskklassade kontrollen uppskattas som efterkontroll av brister hos verksamheter vilket motsvarar ca 95 timmar. Kontrollskuld som förs över från 2022 beräknas vara ca 60 timmar och ingår i den planerade kontrolltiden tillsammans med uppskattad tid om ca 160 timmar för kontroll av ca 40 nya anläggningar under kommande år.

Administrativt arbete, planering, kompetensutveckling och tid för resor beräknas till ca 1730 timmar. Klagomål, information, beredskap och andra inte kontrollrelaterade uppgifter beräknas uppgå till ca 450 timmar.

Under 2023 behöver mycket tid läggas på att fatta nya beslut enligt nya riskklassningssystemet och nya dricksvattenföreskrifterna för alla nya och befintliga verksamheter.

I och med införandet av en ny e-tjänst, FörRätt, införandet av efterhandsdebitering, förberedelser för det nya riskklassningssystemet, nya dricksvattenföreskrifterna och introduktion av kontroll av take away-förpackningar vid livsmedelsanläggningar, så bedöms behovet av kompetensutveckling, förberedelser och samverkan att öka under 2023.

Behov av tid för uppsökande verksamhet och kontroll av animaliska biprodukter har minskad något till förmån för bland annat tid för det nya riskklassningssystemet.

Sedan iRASFF infördes 1 mars 2018 har vi hanterat många fler livsmedelslarm än tidigare år. Livsmedelslarmen handlar oftast om odeklarerade allergener och ett återdragande av produkten. Livsmedelsinspektören har då i uppgift att kontrollera att berörda livsmedelsanläggningar tagit emot larmet och hanterat varan så som angivits i larmmeddelandet. Resultatet rapporteras sedan i iRASFF-systemet, för varningsmeddelanden inom 48 timmar. Vid livsmedelslarm krävs snabbt agerande och snabb återkoppling för att inte fördröja ett återdragande och därmed utsätta konsumenterna för en risk. Vid fungerande rutiner hos livsmedelsanläggningen ingår inte uppföljningen i kontrolltiden och därmed kan inte livsmedelslarmen finansieras med kontrollavgifterna.

Tabellen nedan visar fördelning av tid

Livsmedel	2023
Registrering - avgiftsfinansierat	80
Kompetensutveckling, samverkan och kalibrering av kontrollen, ingår i timtaxan	550
Planering + förberedande arbete, ingår i timtaxan	400
Administrativt arbete, ingår i timtaxan	480
Tid för resor i samband med kontroll, ingår i timtaxan	300
Klagomål - anslagsfinansierad	50
Uppsökande verksamhet - anslagsfinansierat	40
Kontrollrelaterat + ej kontrollrelaterat arbete - anslagsfinansierat	300
Beredskap för oförutsedda händelser tex utbrotsutredningar, - anslagsfinansierat	100
Planerad kontroll – avgiftsfinansierad (Riskklassad tid, kontrollskuld, ny riskklassad tid, extra kontroll)	(950+60+160+95=) 1165
ABP vid livsmedelsanläggningar, offentlig kontroll	20
Nya riskklassningsmodellen, utbildning och förberedelser - anslagsfinansierad	120
Omklassning av 319 befintliga anläggningar + 40 nyregistrerade, annan offentlig kontroll	330
Fastställande av nya provtagningsbeslut för dricksvattenanläggningar	50
Efterhandsdebitering, utbildning och förberedelser	130
Efterhandsdebitering, - annan offentlig kontroll	35
FörRätt - anslagsfinansierat	50
Take Away, utbildningar och förberedelser - anslagsfinansierat	40
RASFF ingår i timtaxan	20
Summa timmar livsmedel	4260

Personella resurser

Beräkningar är gjorda på full bemanning och grundas i Livsmedelsverkets nuvarande riskklassningssystem. Antalet livsmedelsanläggningar och deras sammanlagda kontrolltid ligger främst till grund för vilka personella resurser som krävs för livsmedelskontrollen. Den totala summan kontrolltid under kommande år summeras med övrig tid, såsom registrering, riskklassning och kontroll av nya anläggningar, klagomål och uppföljning av avvikelser, beslut och förelägganden samt RASFF, m.m. För livsmedelskontrollen är behovet för 2023 tre årsarbetskrafter.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningens effektmål

Effekten av kontrollen följs upp vartannat år. Nästa gång är 2023 och omfattar områden där tydliga krav finns i lagstiftningen och där erfarenheten visat på brister i efterlevnad. Ingående kontrollområden är fungerande termometer, allergiinformation vid försäljning av oförpackade livsmedel och avfallshantering. Målet mäts genom sammanställning av den procentuella mängden avvikelser och rättelse på eget initiativ eller förelägganden och jämförelse mot tidigare års kontroller.

Effektmålen ersätts 2024 av Livsmedelsverkets indikatorer. Ett förslag till indikatorer pekar ut:

- Tillräckligt med riskbaserad kontroll utförs
- Anläggningar med hög risk får tilldelad kontroll
- Kontrollen ger effekt
- Rättssäkerhet vid avvikelser
- Prioriterade regler kontrolleras

Efter kontroll och rapportering enligt den nya riskklassningsystemet under 2024, ska det vara möjligt för varje enskild kontrollmyndighet att genom uttag ur myndighetsrapporteringen använda utfallet för sin egen uppföljning av kontrollen.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningens nyckeltal

Minst 75 % av besöken bör vara oanmälda. När kontroller utförs digitalt, så som bokade Teamsmöten, är det svårt att bedöma när en kontroll är oanmält eller ej.

Planerad kontroll

Under 2023 ska alla livsmedelsverksamheter med hög risk eller mellanrisk enligt nuvarande riskklassningsmodellen kontrolleras minst en gång. Livsmedelsverksamheter med låg risk ska erhålla kontroll för att över en 3 – 5-årsplan.

Planerade projekt

Livsmedelsverket planerar och samordnar projekt för att öka effektiviteten i kontrollen och ge deltagarna kompetensutveckling och samtidigt få ett brett underlag för utvärdering. I den nationella kontrollplanen ingår 20 operativa mål som livsmedelskontrollen i Sverige arbetar med. De 20 operativa målen har datumsatts och brutits ned i olika projekt och egna lokala aktivitetsmål. Vissa av målen omfattar kontroll i primärproduktionen som utförs av Länsstyrelsen.

Livsmedelsverket har tagit fram operativa mål som grundas i påtalade brister vid DG Sante-F revisionernas (Revisorer från EU-kommissionens generaldirektorat för hälsa och livsmedelssäkerhet) bedömning av Sveriges livsmedelskontroll.

SILK (samverkansgrupp inom livsmedelskontrollen) inom MSL (Miljösamverkan Stockholms län) har tagit fram två kontrollprojekt som kan komma att omfatta provtagning och analys.

Nedan finns några av de projekt som bedöms kunna vara aktuella i Österåkers kontrollplanering under 2023.

Projekt & utbildningar	Senast tidpunkt	Provtagning	Ansvarig
Livsmedelsinformation vid e-handel	31 dec 2025	Nej	SLV
Glykoalkaloider i potatis	31 dec 2025	Ja 2024	SLV
Glass, hygien - prel	2023	Ja	SILK
Listeria – prel	2023	Ja	SILK

De projekt ovan där SLV är ansvarig är prioriterade då det är projekt som har tagits fram ur de operativa målen. Projekt under operativa målen ska vara genomförda senast 31 dec 2025.

Under 2023 bedöms ett mindre antal inspektioner ske inom om ramen för operativa målen varav ett även omfattas av ett nationellt kontrollprojekt. Mer om projekten finns beskrivna i projektplaner.

Projekten inom SILK-samverkan förväntas vara fastslagna i slutet på januari 2023.

Finansiering

Principen är att kontrollen ska finansieras genom avgifter och att övriga tillsynsuppgifter ska finansieras genom anslag. Avgiftsfinansiering ska bland annat ske genom:

- Avgift för registrering,
- Kontrollavgift för planerad kontroll,
- Avgift för kontroll som inte var planerad och klagomålsbaserad kontroll som är befogad.
- Avgift för annan offentlig kontroll.

Kontrollavgiften bygger på timtaxa. Avgiften ska täcka kostnader som uppstår direkt vid genomförande av planerad kontroll och finansiera vissa overheadkostnader. Det är till exempel provtagning, mätutrustning, administration, bilresor, lokaler och ledningssystem. Timtaxan ska därför sättas så att både kontrolltiden och vissa overheadkostnaderna finansieras genom avgiftsuttaget.

Samverkan

Samverkan sker genom deltagande i SILK (samverkansgrupp inom livsmedelskontrollen), STONO (Stockholm nordostkommunerna), SPAT (Norrvattenkommunerna) samt gemensamma utbildningar med grannkommunerna.

/LL 2022-12-28

/ML 2022-12-27